

INSTITUTTET
FOR
FREMTIDS
FORSKNING

2025

FREMTIDSBAROMETER

INSTITUTTET
FOR
FREMTIDS
FORSKNING

BLOX, Bryghuspladsen 8, 1473 København, tlf +45 3311 7176
www.cifs.dk

Bidragydere

CASPER SKOVGAARD PETERSEN, TOKE HANGHØJ, NICKLAS LARSEN,
THOR SVANHOLM GUSTAVFSON, ELLEN IMPGAARD SCHOU,
MIKKELINE LYKKESFELDT

Data indsamlet af
EPINION

Design og Art Direction
SARA FROSTIG

Illustrationer
SOPHIA PRIETO

Infografik
LOVISA VOLMARSSON

Trykt af
STIBO COMPLETE A/S

All rights reserved. No unauthorised use, distribution or copying allowed.

November 2025

Introduktion

Hvad tænker danskerne på, når de forestiller sig fremtiden?

Fremtidsbarometer 2025 giver et indblik i danskernes forventninger, håb og bekymringer, både på det personlige og på det kollektive niveau, og undersøger derudover danskernes syn på forbindelsen mellem politisk beslutningstagen og fremtidstænkning. Barometeret er baseret på et spørgeskema, der er udviklet af Institutet for Fremtidsforskning i samarbejde med Epinion.

At kortlægge danskernes syn på fremtiden er ikke kun en akademisk øvelse. Forestillinger om fremtiden kan både være symptomer på samfundsmæssige forandringer og samtidig fortælle os noget om, hvorfor vi handler som vi gør i nutiden. Fremtidspessimisme- og optimisme, for at tage et eksempel, kan både være reaktioner på dybere samfundsmæssige udviklinger, bl.a. demografiske og økonomiske, og i sig selv være forandringsskabende. Pessimisme – forventningen om, at samfundet bevæger sig i den gale retning og fremtiden for vores efterkommere bliver værre end for os i dag – kan i udpræget grad slå over i apati og risikere at underminere den sociale sammenhængskraft og effektiviteten af det politiske system. Omvendt kan optimisme og en fornemmelse af agens – ideen om at vi til en vis grad kan forme fremtiden – fungere som en motiverende og produktiv kraft, både individuelt og kollektivt.

Forestillinger om fremtiden fungerer således som et spejl for vores samtid og en pejling om vores prioriteringer for tiden, der kommer. De afslører en mulig vekselvirkning mellem vores oplevelse af verden omkring os og de handlinger, der vil påvirke netop fremtiden. At forstå danskernes fremtidssyn handler også om at forstå, hvilke fortællinger, følelser og forventninger, der motiverer os, både som individer og som fællesskab.

Fremtidsbarometeret er opdelt i to dele. Første del undersøger danskernes håb, bekymringer og forventninger til fremtiden. Det måske mest iøjnefaldende resultat er, at fremtidsoptimisme – forstået som troen på, at vores efterkommeres liv bliver bedre end vores eget – kun deles af et mindretal af danskerne i 2025. De fleste er enten pessimistiske på vegne af vores efterkommere eller mener, at livet hverken bliver værre eller bedre for dem. Vi spørger også ind til danskernes ansvarsfølelse over for fremtidige generationer og ser nærmere på, hvilke forestillinger om fremtiden der nærer håbet og frygten.

I anden del af *Fremtidsbarometeret* dykker vi ned i samspillet mellem politisk beslutningstagning og fremtidstænkning. Her undersøger vi danskernes holdninger til, hvorvidt politiske beslutninger i dag er tilstrækkeligt langsigtede, og om det politiske system er rustet til at håndtere fremtidens udfordringer. Samtidig ser vi på befolkningens opbakning til initiativer, der kan styrke forbindelsen mellem politisk beslutningstagning og fremtidsorienterede metoder.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i første udgave af *Fremtidsbarometeret* fra 2023, men er blevet opdateret, hvor det har været relevant, og nye spørgsmål er tilføjet. Undersøgelsen belyser derfor også udviklinger i danskernes holdninger ved de spørgsmål, hvor der findes data fra både 2023 og 2025.

Datagrundlaget i 2025 består af 1.003 besvarelser, der er nationalt repræsentative med hensyn til køn, alder og region. Data er indsamlet af Epinion via et webpanel i perioden 18. juli – 4. august 2025.

Instituttet for Fremtidsforskning takker den finske innovationsfond Sitra, hvis *Fremtidsbarometer* vi tilbage i 2023 lod os inspirere af i udviklingen af en dansk udgave.

Instituttet for Fremtidsforskning er en uafhængig, almennyttig tænketank stiftet i 1969. Ved at opbygge de nødvendige kompetencer til at adressere potentielle fremtider bidrager vi til at skabe et samfund, der er bedre egnet til at imødekomme udfordringer samt gribe de muligheder, vi står over for.

Som en del af Fremtidskoalitionen, et samlingspunkt for aktører i Danmark på tværs af sektorer, arbejder vi for at fremme fremtidige generationers trivsel.

RESULTATERNE

opsummeret

- **Danskerne er splittede mellem håb og bekymring, dog med en beskeden overvægt på den håbefulde side. Halvdelen (52%) er håbefulde, mens en lidt mindre andel (43%) primært ser bekymret på fremtiden.**
- **Halvdelen af danskerne (52%) føler i høj grad et ansvar for deres efterkommeres trivsel, mens kun 10% ikke føler et ansvar.**
- **Fremtidsoptimisme – forstået som troen på at vores efterkommeres liv bliver bedre end vores eget – deles kun af et mindretal af danskerne i 2025. En fjerdedel (24%) forventer et bedre liv for deres efterkommere, mens 32% mener, at livet bliver værre eller meget værre for dem.**

- **Krig og fred er markante kilder til frygt og håb.**
- **Et flertal af danskerne (64%) vurderer, at de politiske beslutninger i Danmark ofte er præget af kortsigtethed frem for af bestræbelser på at skabe holdbare løsninger for de næste 10-20 år.**
- **Danskerne efterspørger flere visioner i politik – noget 55% mener fylder for lidt i den politiske debat. Få danskere (14%) har et højt niveau af tiltro det politiske systems evne til at håndtere langsigtede udfordringer.**
- **Danskerne ser positivt på tiltag, der skal skabe en tættere forbindelse mellem politisk beslutningstagen og foresight.**

The background is a complex abstract composition. It features several overlapping concentric circles in shades of blue, green, and orange. In the lower-left quadrant, there is a stylized illustration of two hands, one in a darker blue and the other in a lighter blue, reaching towards each other. The overall aesthetic is modern and artistic, with a focus on geometric shapes and a cool color palette.

Del I

DANSKERNE OG FREMTIDEN

I første del af Fremtidsbarometeret ser vi nærmere på danskernes håb, bekymringer og forventninger til fremtiden – og på forskellen mellem dem. Vi sætter resultaterne ind i en international kontekst og sammenligner dem med lignende undersøgelser foretaget i andre lande. Afslutningsvis undersøger vi, hvilke temaer der præger danskernes håb og bekymringer for de næste 10-20 år.

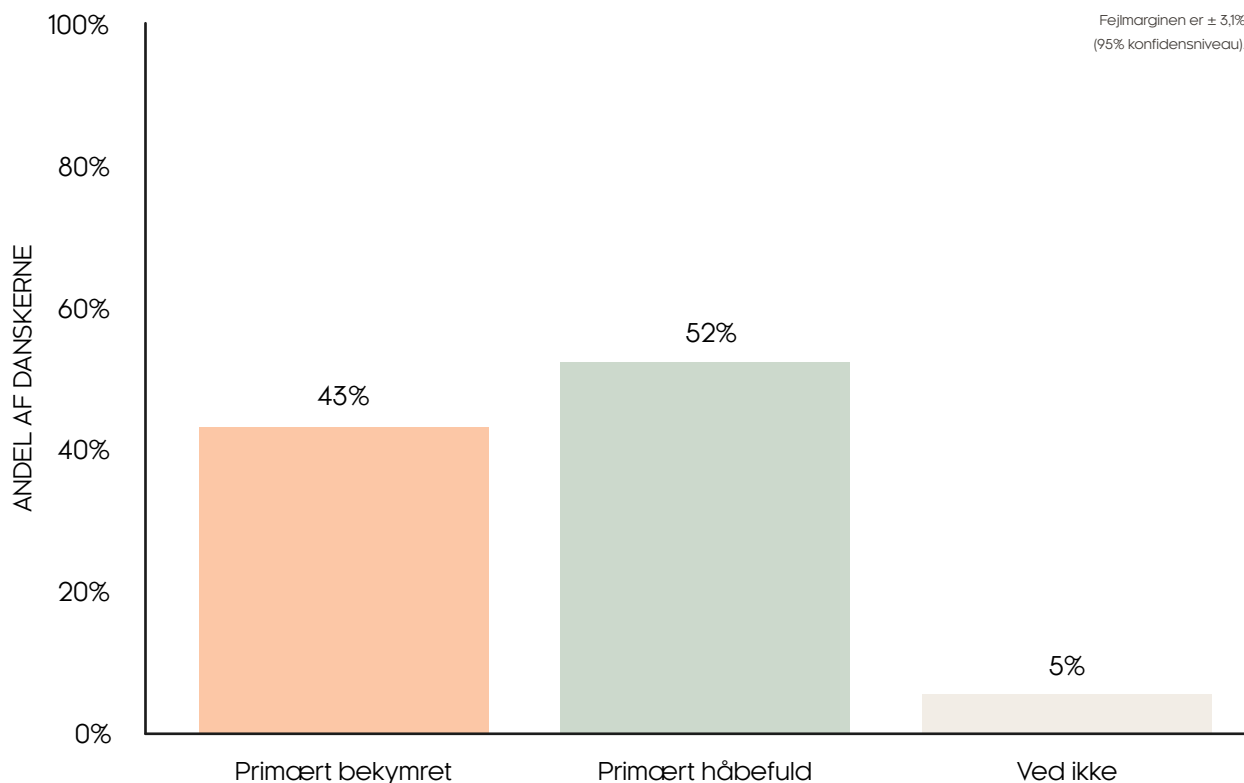

Danskerne nærer håb og ansvar for fremtiden – men ikke nødvendigvis troen på den

Fremtiden betyder noget forskelligt for os alle. For nogle vækker den nysgerrighed og håb, for andre uro og tvivl. Så hvordan ser danskerne samlet set på det, der venter? I den første del af *Fremtidsbarometeret* har vi bedt danskerne svare på, hvordan de ser på fremtiden, både for dem selv og samfundet.

Godt halvdelen (52%) er håbefulde, mens en lidt mindre andel (43%) primært ser bekymret på fremtiden.

SPØRGSMÅL: HVORDAN SER DU SELV PÅ FREMTIDEN I DE KOMMENDE 10-20 ÅR?

Bag gennemsnittet gemmer der sig dog markante forskelle. Mænd er generelt mere håbefulde (56%), mens kvinder er næsten ligeligt delt mellem håb og bekymring (hhv. 47% og 48%). De yngste generationer ser mere lyst på fremtiden – blandt de 18-30-årige er 56% håbefulde – og bekymringen stiger med alderen. Kun 44% af dem over 65 beskriver sig selv som håbefulde for fremtiden.

Også indkomsten og det politiske ståsted spiller ind. Jo lavere husstandsindkomst, desto mere bekymrede er danskerne. Jo højere husstandsindkomst, desto mere håbefulde er de. Jo længere ud på de politiske fløje, man bevæger sig, desto mere håb eller bekymring giver man også udtryk for – med mere håbefuldhed til højre for midten og mere bekymring til venstre.

Hvor håb og bekymring afspejler mere umiddelbare, følelsesmæssige grundstemninger, tegner der sig et andet billede, når vi ser på danskernes forventninger til fremtiden – specifikt når det kommer til deres efterkommeres liv.

Godt halvdelen af danskerne (52%) føler i høj eller meget høj grad et ansvar for deres efterkommeres trivsel – også med væsentlige forskelle på tværs af grupper. Kun 10% ikke føler et ansvar. Der er dog særligt et træk, som forener danskerne på tværs af alder, køn, indkomst og politisk ståsted: en udbredt forventning om, at de næste generationer ikke får det bedre end dem selv. Kun en fjerdedel (24%) forventer et bedre liv for deres efterkommere, mens 32% mener, at livet bliver værre eller meget værre for dem. Vi håber med andre ord på en bedre fremtid og føler et ansvar for at imødekomme den, men vi tror ikke nødvendigvis på den.

Fremskridtstroen har mistet sit fodfæste

Siden efterkrigstiden har det været en del af vores samfundsmæssige og kulturelle selvforståelse, at hver generation får det bedre end den sidste. Denne fremskridtstro ser ud til at have lidt en knæk.

I dag er det kun en fjerdedel af danskerne, der mener, deres efterkommeres liv bliver bedre end deres eget, mens en tredjedel forventer, at det bliver værre – fremtidsoptimisme er med andre ord et synspunkt, som kun et mindretal af danskerne deler i 2025.

SPØRGSMÅL: HVORDAN TROR DU DINE EFTERKOMMERES LIV BLIVER I FREMTIDEN, SAMMENLIGNET MED DIT LIV NU?

24%
B E D R E

Fejlmarginen er $\pm 3,1\%$
(95% konfidensniveau).

32%
V Æ R R E

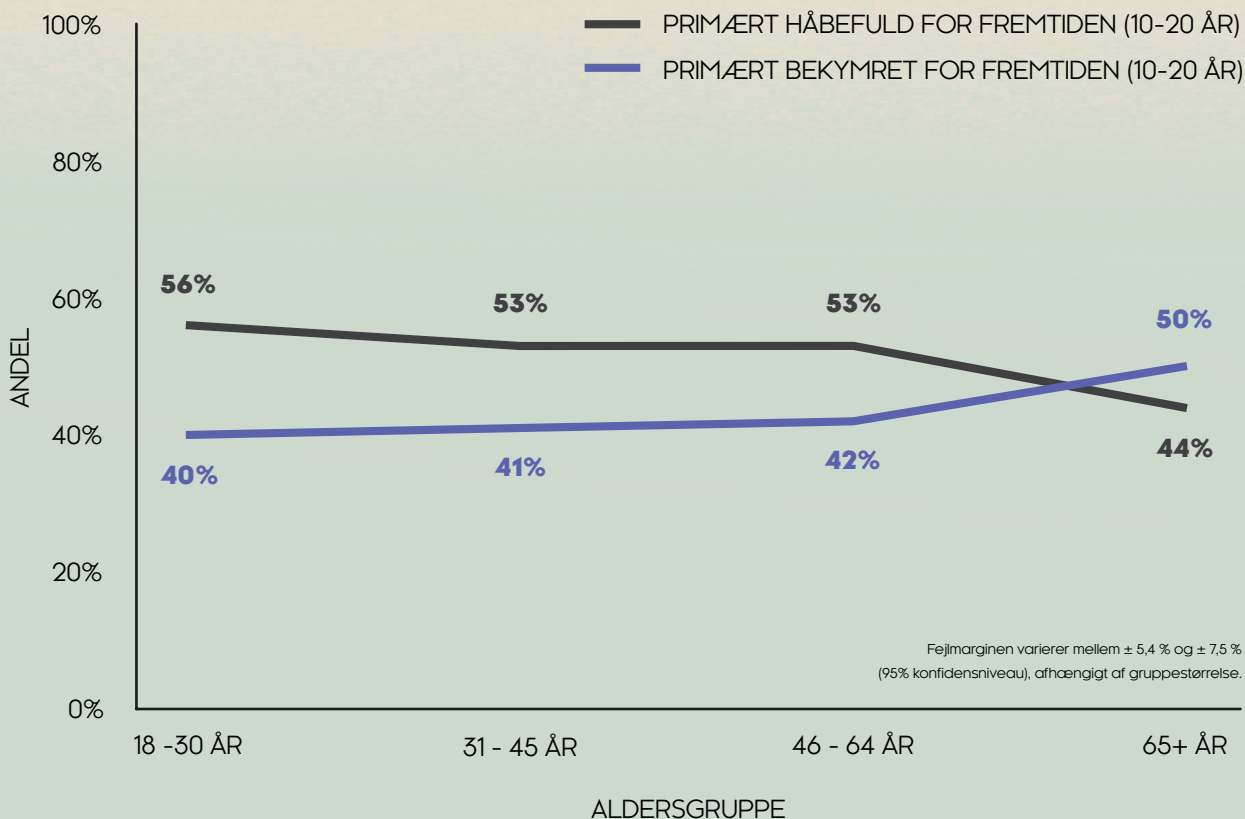

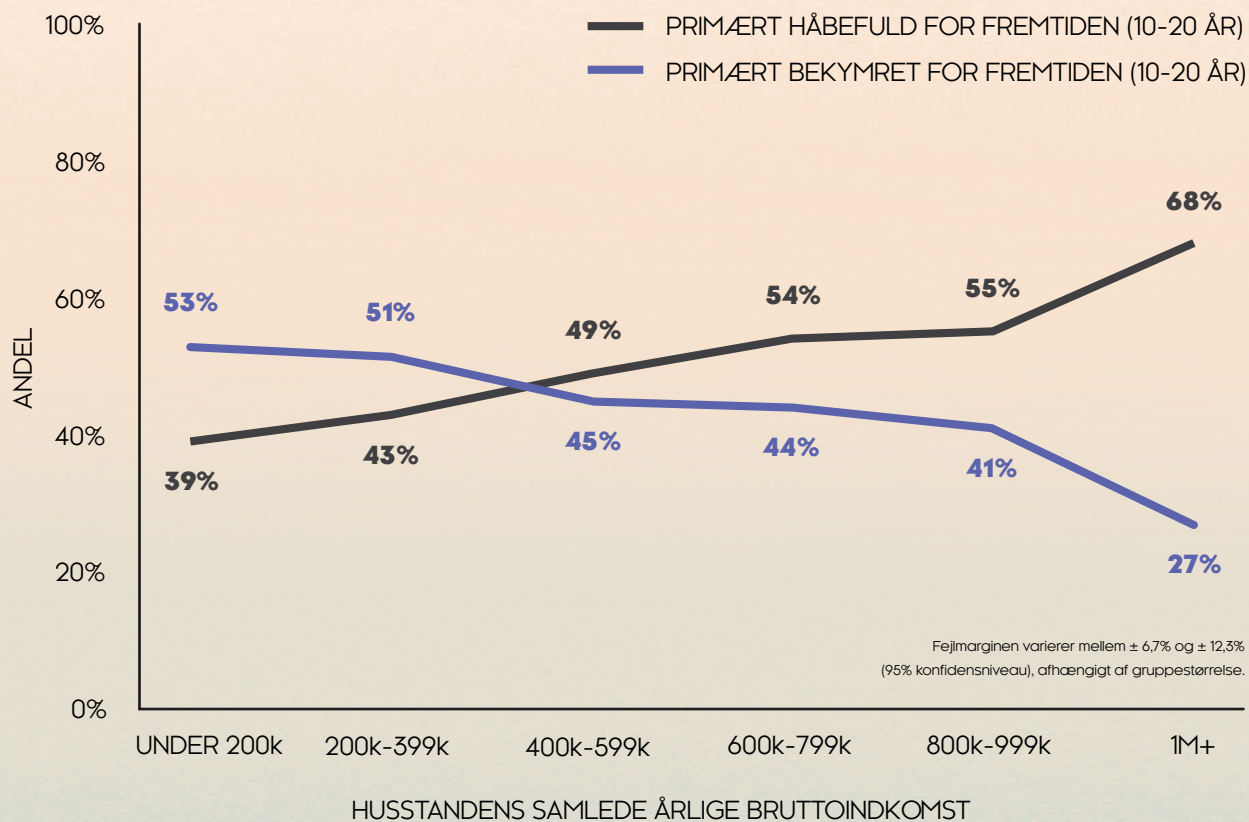
36%
H V E R K E N
V Æ R R E
E L L E R
B E D R E

HVEM TROR MEST PÅ FREMTIDEN?

Danskerne står et sted mellem håb og bekymring, når de ser på fremtiden. Alder og indkomst er to eksempler på faktorer, der kan påvirke, hvilken side vi hælder til.

Resultatet i Danmark afspejler en generel tendens, vi også ser i andre lande: De unge har det med at trække gennemsnittet i retning af fremtidstro, og de ældre i retning af fremtidsbekymring.

Danskernes indkomst er – måske ikke overraskende – også forbundet med, om de ser på fremtiden med håb eller bekymring. For eksempel kommer fremtidsroen tydeligst til udtryk blandt danskere med den højeste husstandsindkomst, hvor to tredjedele betegner sig selv som primært håbefulde.

Vi tror på vores egen fremtid – men tvivler på fællesskabets

Mange danskere formår at være håbefulde, selv mens forventningerne til fremtiden er lave – og det kan der være flere grunde til. Håb kan både knytte sig til en generel, kollektiv fremtid – samfundet, verden og planeten – og til en mere personlig og nær fremtid – ens egen livssituation. Vores tendens til at være optimistiske på egne vegne, men pessimistiske på kollektivets vegne er velbelyst og kendt under betegnelser som *optimism gap* og *future personal exemption fallacy*.¹

Et eksempel illustrerer fænomenet: Over en periode på omkring 20 år tog Eurobarometer temperaturen på europæeres fremtidsforventninger – både i forhold til deres egen jobsituation og til den mere generelle økonomiske situation. Europæernes forventninger til deres egen situation forblev bemærkelsesværdigt stabile gennem to årtier: omkring 60% mente, at deres vilkår ville forblive uændrede, mens 20% forventede forbedringer. De samme respondents forventninger til økonomiens tilstand svingede derimod i takt med økonomiske konjekture. Recessioner som dem, der fulgte dotcom-krakket og finanskrisen, satte tydelige negative spor i vurderingen af den økonomiske situation, men selv under mere dystre forhold forblev troen på egne evner til at klare sig stabil.²

Blandt danskerne ser vi en sammenhæng mellem håbefuldhed og indkomst, hvilket understøtter denne fortolkning: vores personlige, økonomiske vilkår – og den trykthed det giver – farver i høj grad vores udsyn i positiv eller negativ retning.

Så måske er kontrasten ikke så mærkelig. Hvor spørgsmål om håb og frygt fortæller os noget om en emotionel grundindstilling, der både vedrører den kollektive og den personlige fremtid – og dermed muligvis også afspejler et *optimism gap* – inviterer spørgsmålet om forventninger til fremtidige generationers vilkår til en mere analytisk eller konkret refleksion over, om vores efterkommere vil være bedre eller værre stillet end os. Det er her – i forventninger til efterkommeres trivsel – at vi kan se tegn på en udpræget fremtidspessimisme blandt danskerne.

I en fremtidspessimistisk tid

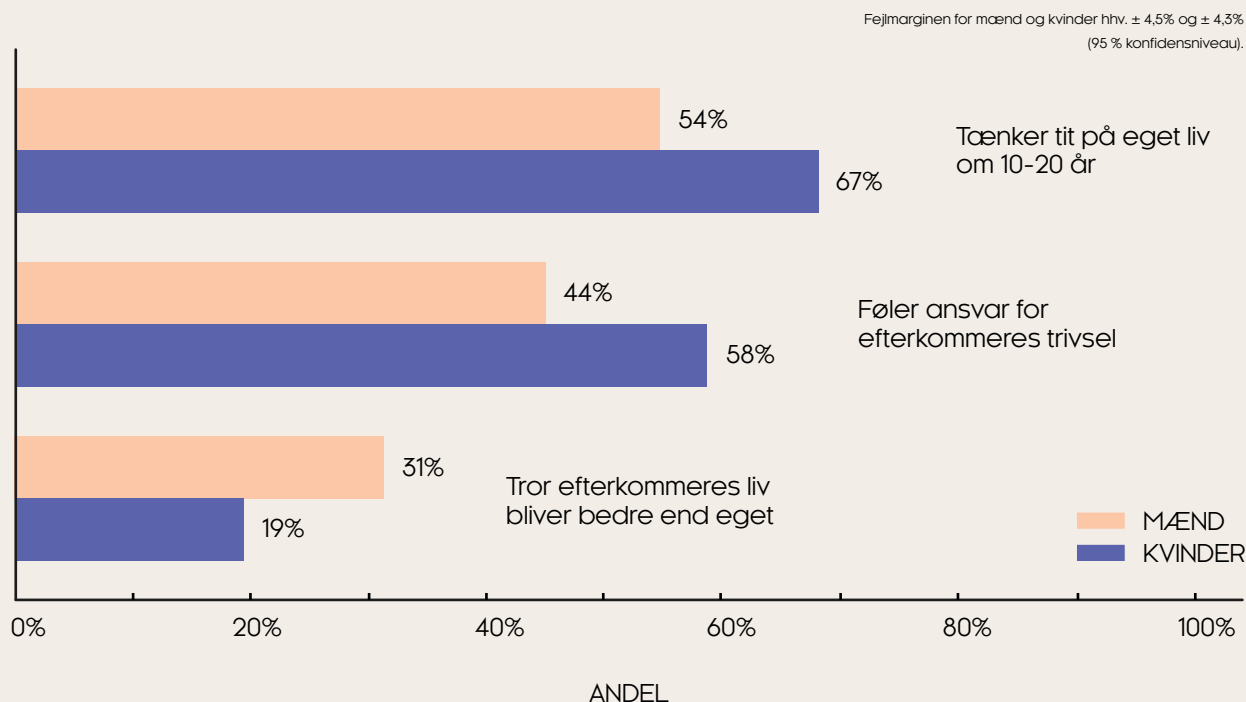
Den fremtidspessimisme, som *Fremtidsbarometeret* sætter tal på, er ikke overraskende. Tværtimod møder vi pessimismen overalt. Klimakrisens forværring, handelskrige, geopolitisk og økonomisk usikkerhed, en langstrakt krig i Europa, stigende ulighed og en global demokratisk tilbagegang er alle kriser og udfordringer med konsekvenser, der rækker langt ind i fremtiden. Engang var atombomben

Hvorfor ser mænd og kvinder så forskelligt på fremtiden?

Kvinder tænker generelt mere over deres egen fremtid end mænd. Kvinder føler også oftere et større ansvar for deres efterkommeres trivsel end mænd, og færre kvinder end mænd tror, at deres efterkommeres liv bliver bedre end deres eget.

Hvorfor ser vi så tydelige forskelle? Handler det om socialisering og kønsroller – herunder forskelle i, hvordan vi forholder os til risiko, ansvar og forandring, og hvem der føler sig forpligtet over for kommende generationer? Skal svaret findes i mere materielle vilkår såsom indkomst, eller måske i biologiske forskelle?

Der er formentlig flere faktorer, der bidrager til forklaringen. Det står imidlertid klart, at hvis vi ønsker et indblik i danskernes forhold til fremtiden, må vi derfor også forstå de vilkår, der præger danskernes udsyn.

den store, overhængende trussel. Den er aldrig forsvundet, men nu bidrager nye eksistentielle risici – senest kunstig intelligens – også til at nære en udbredt fremtidsbekymring.

Andre undersøgelser har belyst fremtidspessimismen i en international sammenhæng. Den kommer blandt andet til udtryk i spørgsmål om økonomi. En undersøgelse fra Pew Research Center (2025) spurgte befolkningen i 36 lande om deres forventninger til fremtidige generationers økonomiske situation. I medianen vurderede 57%, at deres efterkommere vil være ringere stillet end deres forældre, mens 34% forventede, at de vil få det bedre. Det var især den nuværende økonomiske ulighed, der var udslagsgivende for fremtidsforventningerne.³

De lave forventninger er mest udtalte i højindkomstlande som USA, Canada, Frankrig, Italien og Storbritannien. Men også i lande tættere på Danmark – som Holland og Sverige – mener et flertal af befolkningen, at børn vil være dårligere stillet økonomisk end deres forældre. Store dele af befolkningen i nogle af verdens rigeste lande vurderer altså, at de bedste tider ligger bag os, og at vi må forberede os på en fremtid med mere beskeden velstand og færre økonomiske muligheder.

Økonomi er naturligvis kun én brik i puslespillet. En mere generel fremtidspessimisme kan også spores på tværs af store dele af verden. Senest blev der sat tal på pessimismen i marts 2025, da Ipsos undersøgte fremtidsforventningerne blandt befolkningen i 29 lande. Deltagerne blev bedt om at vurdere, om deres land er på vej i den rigtige eller forkerte retning. Også i denne undersøgelse lå højindkomstlande med aldrende befolkninger i den mere pessimistiske ende – herunder Frankrig, Sydkorea, Tyskland, Japan, Holland og Sverige.

Danskernes fremtidspessimisme er således en del af en større global fortælling, der ikke blot handler om personlig livsindstilling, men også om dybere demografiske, politiske og økonomiske forandringer.

Fremtidstroen flytter sig med verdens demografiske tyngdepunkt

Til denne globale fortælling hører også, at pessimismen langt fra er universel. Vi finder for eksempel langt større fremtidsoptimisme i vækstøkonomier med relativt unge befolkninger – lande som Singapore, Malaysia, Indonesien og Indien. En anden Ipsos-undersøgelse – denne fra 2018 – tydeliggjorde kontrasten: Hele 8 ud af 10 unge (79%) mellem 12 og 24 år fra lav- og middelindkomstlande

svarede dengang, at de var optimistiske omkring fremtiden, mens det samme kun gjaldt omkring halvdelen af de unge i højindkomstlande.⁴

Da Institutet for Fremtidssforskning interviewede Ipsos' CEO Darrell Bricker til magasinet FARSIGHT i januar 2024 gav han udtryk for, at han særligt ser ubalancen mellem større, ældre generationskohorter og de mindre og yngre som en årsag til, hvorfor fremtidspessimismen har gode kår i dele af verden med markant aldring:

“Jeg tror, at det i de udviklede lande handler om unge, der sammenligner sig med, hvad deres forældre har opnået, mens det i de udviklingslande handler om, hvad deres forældre slet ikke havde [...] Generationelle spændinger vil blive drevet af, at der er en gruppe unge – som faktisk hverken er så stor eller så ung, som mange forestiller sig – der føler, at de er blevet efterladt på perronen. Selv hvis de er innovative eller udvider deres kompetencer, vil mulighederne ikke komme lige så let til dem, som de gjorde til deres forældre eller bedsteforældre.”⁵

Hvis danskerne overvejende er fremtidspessimister, hvad er det så, der præger deres bekymringer – og omvendt, hvad giver dem håb for fremtiden?

Krig og fred er markante kilder til frygt og håb

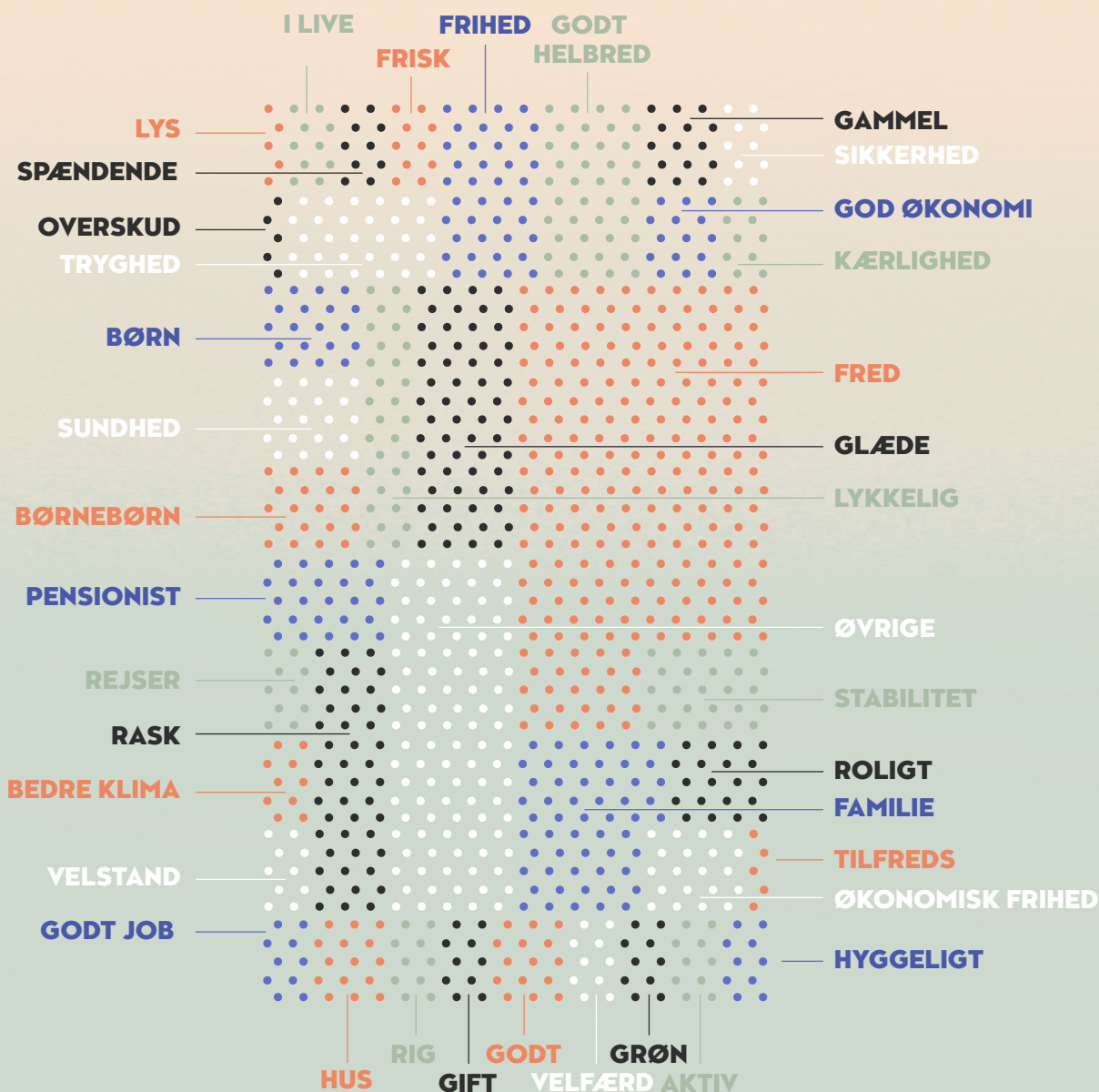
Vi bad danskerne skrive tre ord, der beskriver, hvordan fremtiden ser ud, hvis de forestiller sig, at det nu er 2040, og den er blevet, som de både frygtede og håbede. Svarene kan både relatere sig til nære temaer – respondenternes eget liv – og til verdens generelle tilstand i fremtiden. Vi har samlet de åbne besvarelser i en grafisk fremstilling af, hvor ofte lignende ord og temaer går igen (se side 20).

På det personlige plan er det især ensomhed, sygdom, fattigdom og død, der præger frygten. Håbet næres derimod af familie, frihed, tryghed, sundhed og et godt helbred. Når det gælder forestillinger om verden som helhed, er det frygten for krig og håbet om fred, der tydeligst dominerer i besvarelserne.

Resultatet er tankevækkende, men næppe overraskende. På fjerde år for krigen i Ukraine er der fortsat ingen udsigt til en varig fred. Verden er ikke nødvendigvis et mere konfliktfyldt sted end tidligere, men en konflikt på det europæiske kontinent i denne skala er ikke set siden Anden Verdenskrig. Krigen har fyldt markant i både mediebildet og den politiske debat, og Danmark er blandt de lande, der siden 2022 har ydet den største økonomiske støtte til Ukraine.

KRIG OG FRED FYLDER MEST

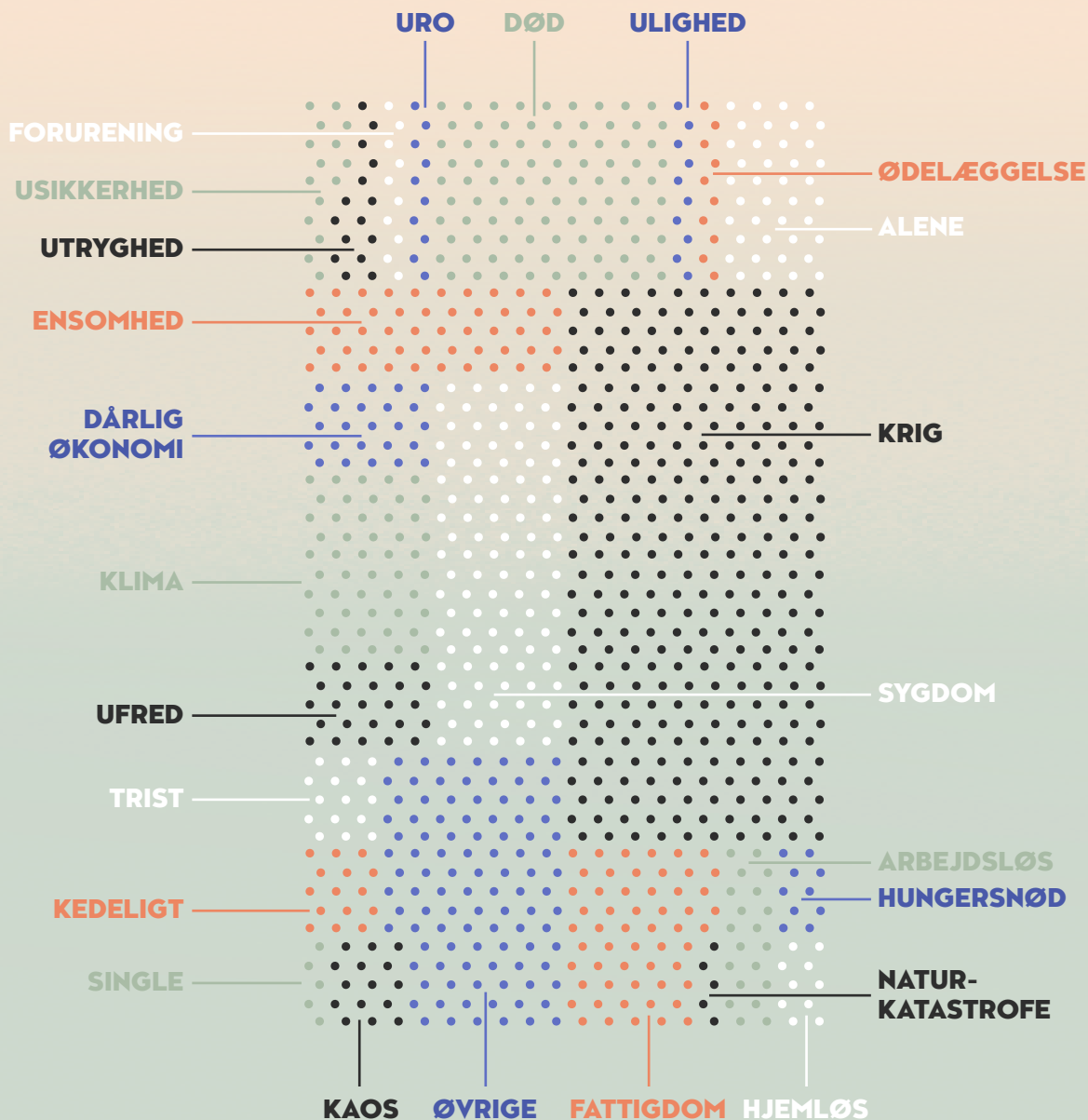
ÅRET ER 2040, OG FREMTIDEN ER BLEVET, SOM DANSKERNE HÅBEDE...

● Repræsenterer en (1) besvarelse

NOTE: Modellele er lavet på baggrund af respondenternes beskrivende ord for fremtiden. Hver respondent har kunne angive op til tre ord. Ord, der beskriver det samme, er omkodet til en fælles betegnelse, fx er 'klimaforandringer' blevet kodet til 'klima'. Spørgeformulering: Forestil dig, at det er 2040, og fremtiden er blevet, som du håbede/frygtede. Hvordan ser dit liv og verden ud? Vælg tre beskrivende ord. Hvert datasæt er visualiseret som et felt med 1.000 prikker, hvor hver prik repræsenterer én besvarelse. For at gøre visualiseringen overskuelig er prikkerne grupperet i enheder af fem, og tallene er afrundet op eller ned til nærmeste gruppe. Der vises derfor kun hele grupper (fem, ti, femten osv.) – aldrig ufuldstændige grupper med for eksempel fire eller seks prikker.

ÅRET ER 2040, OG FREMTIDEN ER BLEVET, SOM DANSKERNE FRYGTEDE...

HVAD BEKYMRE DANSKERNE?

"Krig og ufred mange steder. 3.verdenskrig, måske."

Kvinde 61 år

"Der er for meget snak og for lidt handling generelt i politik med stigende antal af embedsfolk i central administration. [...] De er blevet en form for 'ny adel' som styrer politikere ved hjælp af spindoktorer."

Mand 71 år

"På grund af alt den politiske uro der er rundt omkring i verdenen i øjeblikket."

Mand 44 år

"Der bliver ikke gjort nok for at afhjælpe klimakrisen."

Kvinde 77 år

"Mange unge træffer i min optik nogle rigtige dårlige valg [...] dovenhed, indvandring og religion, snus, stoffer og så deres iscenesættelse med hvad de gider og for nogen hvad de identificere sig som, som alle andre skal tage hensyn til."

Kvinde 57 år

"Om jeg kan få pengene til at slå til – folkepensionen kan man jo hverken leve eller dø af."

Kvinde 64 år

...OG HVAD GIVER DEM HÅB FOR FREMTIDEN?

"Er frisk og har dejlige børn og mange oldebørn."

Mand 75 år

"Vi har en god økonomi nu, og visse private lån og investeringer kommer til udbetaling i fremtiden."

Mand 56 år

"Fællesskab og social ansvarlighed er i fremgang."

Mand 23 år

"Tror at der kommer meget teknologi, som kan hjælpe os med den grønne omstilling osv."

Mand 25 år

"Politikere og diktatorer lever ikke evigt."

Kvinde 60 år

"Jeg forsøger altid at se lyst og positivt på fremtiden."

Kvinde 56 år

Spørgsmaalsformulering: "Hvorfor er du primært håbefuld/bekymret omkring fremtiden? Nævn gerne eksempler eller årsager til dit valg".

Det samme billede gør sig gældende på tværs af Europa og afspejles i andre undersøgelser. En befolkningsmåling fra Eurobarometer, offentliggjort i sommeren 2024, viste ligeledes, at halvdelen af europæerne betragter krigen i Ukraine som den største udfordring, EU står overfor.⁶

Truslen fra USA i spørgsmålet om Grønland kan også bidrage til at nære frygten for konflikt, ligesom andre globale usikkerheder kan være med til at forklare tendensen: NATOs fremtid er til debat, det multilaterale system er under pres, og national selvinteresse synes at fylde stadig mere i international politik. Oprustning og beredskab er for første gang siden den Kolde Krig blevet centrale politiske temaer herhjemme, som tiltrækker massive investeringer og sætter nye spor for fremtiden. Danmark har fået en Minister for Samfundssikkerhed og Beredskab, og myndighederne opfordrer nu borgerne til at forberede sig til krisesituationer, bl.a. ved at have nok kontanter, mad og vand i husstanden til at kunne klare sig i tre dage.

At krig og fred fylder i danskernes fremtidsforestillinger bekræftes andre steder i undersøgelsen. Forsvaret er det eneste politiske område, hvor halvdelen af befolkningen forventer fremtidige forbedringer – en markant fremgang siden vi målte for første gang i 2023. Til sammenligning ligger andelen for de øvrige forhold alle under 40%.

Fremtiden handler også om nutiden

Havde vi spurgt danskerne for fem år siden, i 2020, hvilken fremtid de frygtede og håbede på, havde billedet formentlig set anderledes ud. Dengang var konflikten mellem Rusland og Ukraine endnu ikke udviklet til en egentlig krig. NATO, oprustning og beredskab fyldte kun lidt i medierne og den politiske debat. Andre trusler og risici havde sandsynligvis fyldt mere i besvarelserne – måske pandemier, der dengang toppede alles bevidsthed. I dag er samtalen om fremtidige pandemier derimod stort set forstummet, og emnet fylder heller ikke nævneværdigt i danskernes forestillinger om fremtiden. Klimakrisen havde måske også fyldt mere i besvarelserne dengang – året efter “klimavalget” i 2019, hvor klimaet stod højt på den offentlige dagsorden.⁷

Havde vi spurgt danskerne yderligere ti år tidligere, i 2010, kunne finanskrisen og dens efterdønninger meget vel have præget svarene. Økonomisk usikkerhed ville da måske have været et dominerende tema i fremtidsbekymringerne.

Det er naturligvis spekulation, men det er velbelyst, i hvor høj grad vores forestillinger om fremtiden også handler om nutiden. De temaer, der fylder i medierne,

politik og den offentlige samtale i dag, har det med også at fylde, når vi forestiller os morgendagen. Det er svært – måske umuligt – at adskille de to ting fra hinanden.

Psykologen og adfærdsøkonomen Daniel Kahneman beskriver dette som et resultat af den såkaldte *tilgængelighedsheuristik* (*availability heuristic*): vi vurderer fremtiden ud fra de billeder og erfaringer, der lettest falder os ind. Krig i dag bliver let til frygt for mere krig i morgen – selvom det langt fra er givet, at netop den tilstand vil bestå.

Instituttet for Fremtidsforsknings CEO Daria Krivonos knytter følgende ord til resultatet: “Under Covid-krisen steg den rapporterede oplevede risiko for fremtidige pandemier, selvom den jo teknisk set var den samme som inden pandemien i 2020 eller måske endda reduceret grundet det styrkede beredskab.”

“Til gengæld ser vi i 2025 et fald i bekymringen for klimapåvirkninger, der kan virke irrationelt, når vores globale udledning af CO₂ kun tager til. At vi skifter mening og fokus baseret på, hvad der fylder i samtiden, er i sig selv logisk nok. Men det vigtigt at huske på, at de beslutninger, vi træffer i nutiden – såsom at stemme som vi gør eller lave bestemte investeringer som dem der lige nu massivt foretages i forsvaret – vil række langt ind i en fremtid, hvor vores prioriteter muligvis har ændret sig.”

“At kalde vores fremtidsforventninger for selvopfyldende profetier ville nok være at gå for deterministisk til værks, men det ville ikke være forkert at sige, at de på mange måder vil påvirke den fremtid, vi går i møde, også efter vores opmærksomhed er rettet mod helt andre ting.”

Fremtiden formes både af de personlige og de politiske beslutninger, vi tager i nutiden. I anden del af *Fremtidsbarometeret* ser vi på danskernes syn på forholdet mellem fremtidstænkning og politisk beslutningstagen.

The background is a complex abstract composition. It features two hands, one in a light teal color and another in a darker blue, positioned as if they are about to clasp or are gently holding each other. The hands are set against a backdrop of large, flowing organic shapes in shades of blue, teal, and orange. Overlaid on these are several thin, white, concentric circular lines that create a sense of depth and movement. In the upper right quadrant, there are stylized, four-pointed star or spark-like shapes in a muted blue color. The overall aesthetic is modern and artistic, with a focus on color and form.

Del 2

FREMTIDEN OG POLITIK

I anden del af Fremtidsbarometeret ser vi nærmere på forbindelsen mellem politisk beslutningstagen og fremtidstænkning og undersøger danskernes holdninger til dette. Vi undersøger befolkningens syn på, om politiske beslutninger er langsigtede nok, om det politiske system kan håndtere langsigtede udfordringer og på graden af opbakning til tiltag, der skal skabe en tættere forbindelse mellem politisk beslutningstagen og fremtidsorienteret tænkning og værktøjer (foresight).

Flertal af danskere savner politisk langsigtedhed

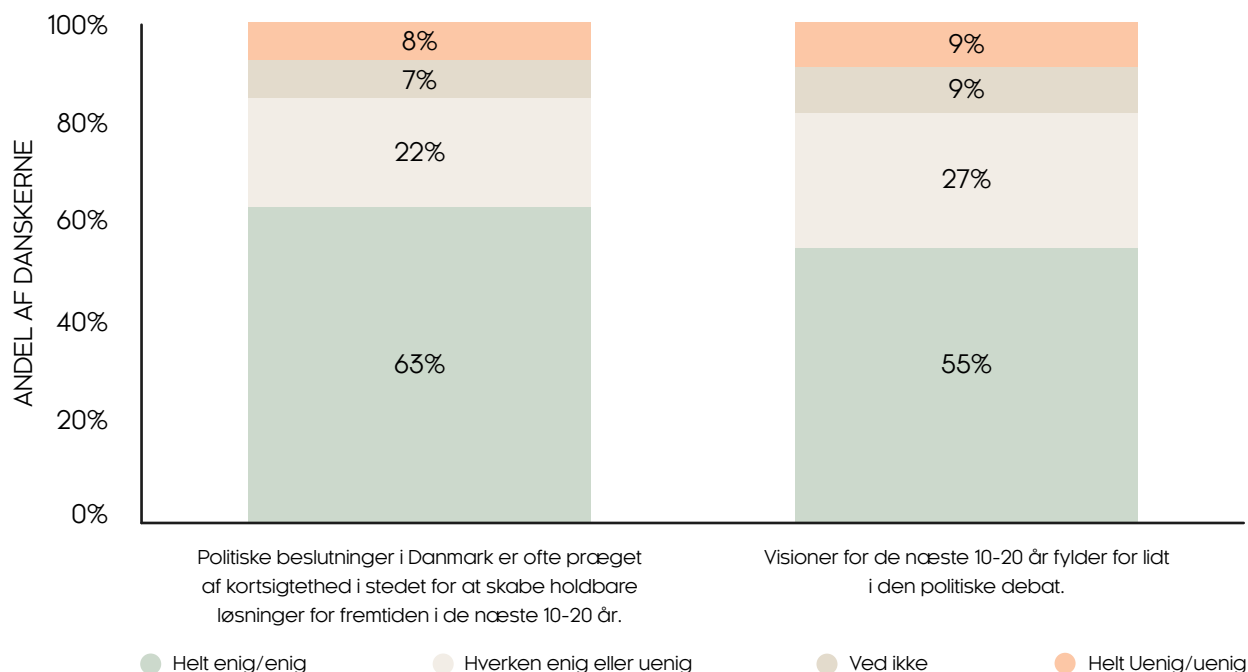
Al politik handler om fremtiden – uanset om det drejer sig om uddannelsesreformer, klimatiltag, indvandring eller finanspolitik.

Men mener danskerne, at de politiske beslutninger, der træffes i dag, er langsigtede nok? I denne del af *Fremtidsbarometeret* fokuserer vi på tilliden til politiske og institutionelle aktører og hvilke forventninger, vi har til at de kan håndtere de fremtidige udfordringer.

Hele 63% af danskerne vurderer, at de politiske beslutninger i Danmark ofte er præget af kortsigtethed frem for af bestræbelser på at skabe holdbare løsninger for de næste 10-20 år. Det er en oplevelse, der deles på tværs af det politiske spektrum – selvom det, måske ikke overraskende, kommer stærkere til udtryk blandt vælgere uden for regeringspartierne. For danskerne på de politiske fløje gælder det 69% (rød opposition) og 72% (blå opposition). Men selv blandt vælgere, der ville stemme på et regeringsparti, er over halvdelen (54%) enige.

DANSKERNES SYN PÅ POLITISKE LØSNINGER OG DEN POLITISKE DEBAT

Fejlmarginen er $\pm 3,1\%$
(95% konfidensniveau).

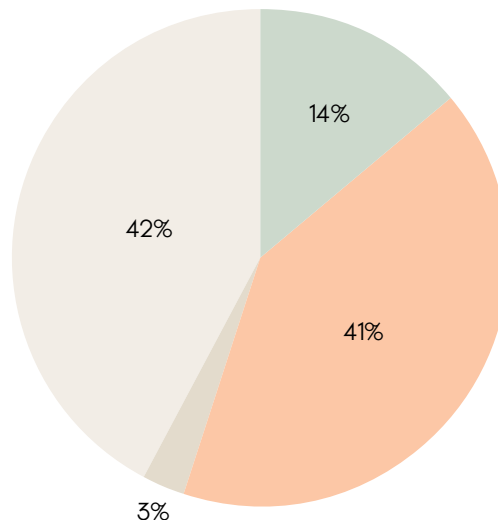
En ting er de konkrete politiske beslutninger, der træffes her og nu – noget, der kan knyttes til bestemte personer og partier og derfor hurtigt kan ændre sig. Noget andet er tilliden til det politiske systems grundlæggende evne til at håndtere langsigtede udfordringer. Heller ikke her udviser danskerne stor tillid: 41% af danskerne har lav eller meget lav tillid, mens kun 14% har høj tillid.

Også her er der forskelle på tværs af politiske skel, men intet sted er tilliden til, at der effektivt kan tages hånd om langsigtede problematikker, særligt overbevisende. Kun 12% af danskere, der ville stemme på et parti i den røde opposition og 9%, der ville stemme på et parti i den blå opposition har høj eller meget høj tillid til det politiske systems evne til at håndtere langsigtede udfordringer. Det gælder for 27% af dem, der ville stemme på et af regeringspartierne.

Samtidig med den lave tillid, ser vi, at danskerne efterspørger flere langsigtede visioner – noget 55% mener fylder for lidt i den politiske debat. I sidste del af Fremtidsbarometeret spurgte vi ind til danskernes holdning til konkrete tiltag, der kan give det politiske system nye redskaber til at tænke og handle langsigtet.

**SPØRGSMÅL: I HVILKEN GRAD HAR DU TILLID TIL,
AT DET NUVÆRENDE POLITISKE SYSTEM KAN HÅNDBERE
SAMFUNDETS LANGSIGTEDE UDFORDRINGER?**

Fejlmarginen er $\pm 3,1\%$
(95% konfidensniveau).

● I høj grad / meget høj grad

● I nogen grad

● I lav grad / slet ikke

● Ved ikke

Danskerne støtter tiltag, der skal integrere foresight i politiske beslutningsprocesser

Enhver politisk beslutningstager vil givetvis hævde, at politiske tiltag som at hæve pensionsalderen eller udvikle infrastrukturplaner for at imødekomme fremtidige behov er fremtidsorienterede – og med god grund. Men det er vigtigt at forstå forskellen mellem på den ene side at fremskrive sig til fremtiden ud fra nutidens forståelsesramme og på den anden side at udforske plausible fremtidsudfald, som på centrale punkter bryder med nutidens logik. At udvikle reelt fremtidsorienteret politik kræver, at man mestrer og balancerer begge tilgange.

Flere lande har i løbet af det seneste årti opbygget *foresight*-kompetencer i politik og forvaltning – dog med vidt forskellige ambitionsniveauer og målsætninger. I lande som Wales, Skotland og New Zealand har tilgangen været værdibaseret og forankret i trivselsøkonomi, bæredygtighed og intergenerationel retfærdighed. Her har fokus ofte været rettet mod at identificere, hvilke resultater der har størst betydning for at nå disse mål på langt sigt.

I andre lande som Finland, Singapore og Spanien har indsatsen i højere grad været rettet mod at opbygge *foresight*-kompetencer i regeringer og embedsværk med henblik på at påvirke, hvordan – og på hvilket vidensgrundlag – fremtidsorienterede beslutninger træffes.

I Danmark er der et potentiale for at lære af disse eksempler og styrke de politiske beslutningsprocesser gennem brug af værktøjer, der kan hjælpe politikere og embedsværk med at tænke mere langsigtet, eksplorativt og systematisk om fremtiden. Vi har dog endnu til gode at afprøve det i praksis. Derfor spurgte vi danskerne om deres holdning til to konkrete initiativer – et muligt tiltag på nationalt plan og et allerede eksisterende initiativ i EU. I begge tilfælde er danskerne positivt indstillede.

Først det nationale. Med udgangspunkt i det waliske eksempel spurgte vi danskerne, om de ville støtte et tiltag, der skal bringe et øget fokus på fremtidige generationers trivsel ind i politikudviklingen – konkret ved at nedsætte en Kommissær for Fremtidens Generationer i Danmark.

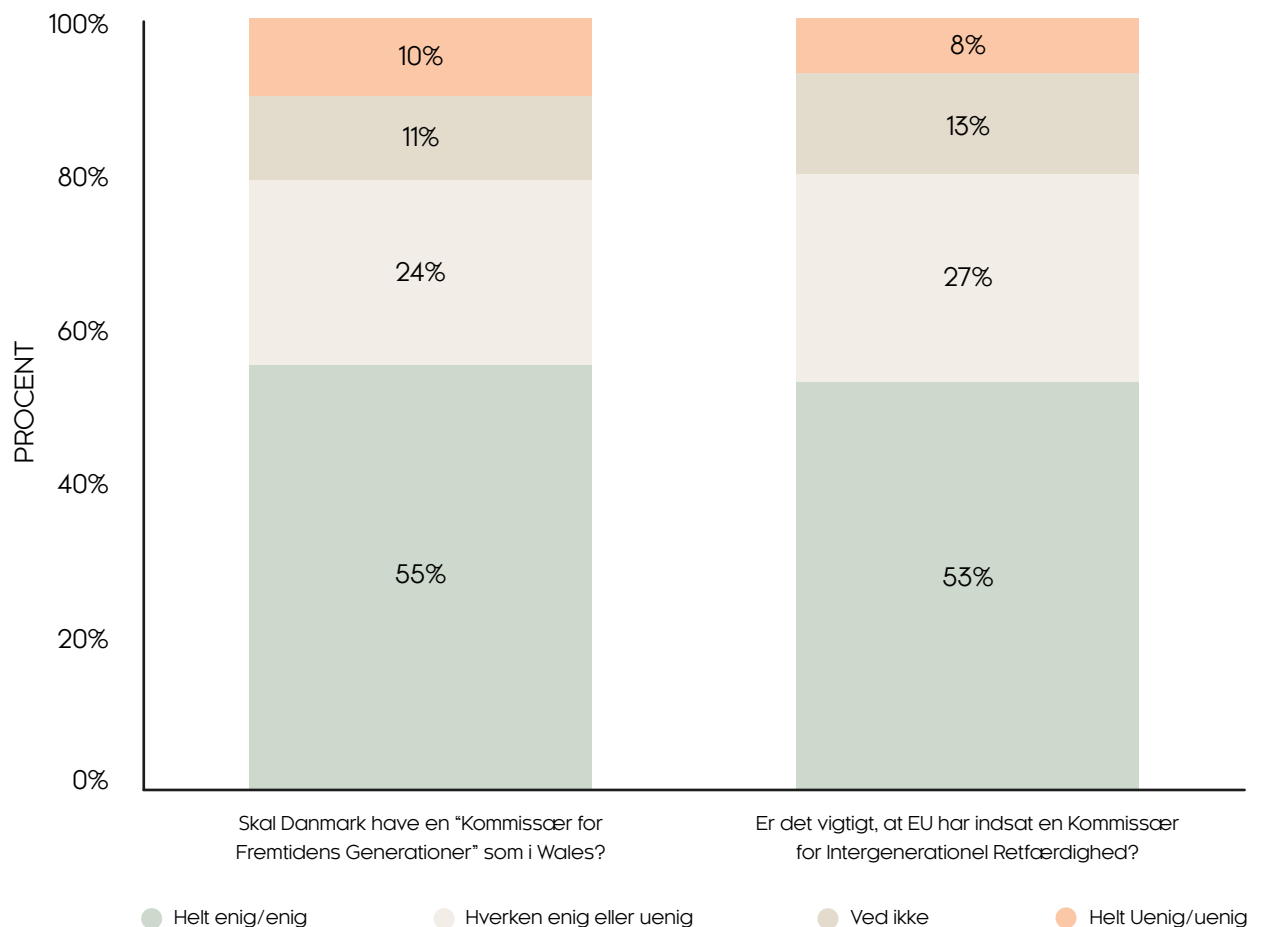
Wales' Kommissær for Fremtidens Generationer har siden 2015 haft ansvaret for at rådgive den siddende regering samt civilsamfundet med det formål at sikre, at kommende generationer – mennesker der endnu ikke er født – kan leve et godt, sundt og trygt liv og få opfyldt deres behov. Derudover er det Kommissærens opgave – med afsæt i metoder og værktøjer fra *foresight* – at opfordre

offentlige institutioner og politikere til at granske de langsigtede konsekvenser af deres beslutninger.

Vi spurgte for første gang i 2023, om danskerne støtter et lignende initiativ her til lands. Dengang var 56% enige eller helt enige – og støtten forbliver høj. I 2025 er 55% af danskerne enige eller helt enige i, at en tilsvarende funktion bør indføres i Danmark, mens kun 10% er uenige eller helt uenige (det samme antal som i 2023).

DANSKERNES NIVEAU AF OPBAKNING TIL EN FREMTIDSKOMMISSÆR I DANMARK OG I EU

Fejlmarginen er $\pm 3,1\%$
(95% konfidensniveau).

Danskerne ser også positivt på initiativer, der skal fremme langsigtede politiske beslutningsprocesser og trivsel for kommende generationer på europæisk niveau. Her spurgte vi ind til, i hvor høj grad de bakker op om et allerede eksisterende tiltag.

I 2024 udnævnte Europa-Kommissionen den første Kommissær for Intergenerationel Retfærdighed. Kommissæren har ansvaret for at sikre, at både nuværende og fremtidige generationers interesser respekteres i al politisk beslutningstagning og lovgivning. Derudover har Kommissæren til opgave at vurdere, hvordan forskning, teknologiske udviklinger og andre samfundsmæssige forandringer påvirker kommende generationer.

Vi spurgte danskerne, i hvor høj grad, de mener, det er vigtigt, at EU har indført tiltaget. Her svarede godt halvdelen (53%), at de er enige eller helt enige, mens kun 8% er uenige eller helt uenige i vigtigheden af tiltaget.

Resultaterne giver os en pejling af danskernes niveau af opbakning – en mere nøjagtig vurdering bør naturligvis også inkludere en afvejning af initiativernes omkostninger. Men den umiddelbare støtte, vi ser blandt danskerne, lægger op til en videre undersøgelse af, hvordan et lignende initiativ kunne se ud i Danmark.

En tættere integration mellem *foresight* og politik er ikke kun noget, som befolkningen støtter – det er også noget, Danmark har forpligtet sig til.

FN's medlemslande vedtog ved Generalforsamlingen i 2024 en *Pagt for Fremtiden*, som bygger videre på Verdensmålene fra 2015. Et af pagtens annexer – de supplerende tekster – er den såkaldte *Erklæring for Fremtidige Generationer*, som forpligter medlemsstaterne til at gøre brug af *foresight*, *anticipatory governance* og *futures literacy* – metoder og kompetencer, der netop har til formål at styrke det langsigtede beslutningsgrundlag.

Kombinationen af disse tilgange med politikudvikling er fortsat et relativt nyt felt i Danmark. Men netop i lyset af danskernes generelle opbakning og Danmarks multilaterale forpligtelser tegner der sig en oplagt mulighed for at undersøge og udvikle nye initiativer, der kan fremme integrationen af fremtids-tænkning i den nationale politikudvikling. Det giver os mulighed for at bygge videre på internationale erfaringer og forme en dansk tilgang til fremtids-tænkning i politik og forvaltning.

Som medlem af Fremtidskoalitionen arbejder Institutet for Fremtidsforskning for at understøtte en ambitiøs politisk implementering af Erklæringens principper, uafhængigt af partipolitik. Vi inviterer alle parter, der er interesserede i at høre mere, til at række ud til os.

Kilder

1. Ivana Milojević: "Futures Fallacies: What They Are and What We Can Do About Them", Journal of Futures Studies, juni 2021, 25(4): 1-16.

2. Max Roser and Hannah Ritchie: "Optimism and Pessimism", Our World in Data (2018).

3. Pew Research: "Views of children's financial futures" (2025), [pewresearch.org/global/2025/01/09/views-of-childrens-financial-future](https://www.pewresearch.org/global/2025/01/09/views-of-childrens-financial-future).

4. Ipsos: Understanding the Perspectives of Young People Around the World (2018), [ipsos.com/en-us/news-polls/Gates-goalkeepers-youth-optimism](https://www.ipsos.com/en-us/news-polls/Gates-goalkeepers-youth-optimism).

5. August Leo Liljenberg: "The Shape and Size of Wellbeing", FARSIGHT (2024), farsight.cifs.dk/the-shape-and-size-of-wellbeing.

6. Eurobarometer 2024: europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3232.

7. Morten Øyen Jensen: "Valgforskere afblæser generationskampen: Folketingsvalget var et klimavalg for både unge og ældre",

Altinget (2021): altinget.dk/artikel/valgforskere-afblaeser-generationskampen-folketingsvalget-var-et-klimavalg-for-baade-unge-og-aeldre.

"Fremtidsst enkning er ikke noget, der kommer naturligt..."

– Jukka Vahti, Senior Lead, Sitra

Det er noget, man skal øve sig på"

SANNA REKOLA, FORESIGHT SPECIALIST &
JUKKA VAHTI, SENIOR LEAD, SITRA

Vi kan ikke forstå fremtiden uden at forstå de tanker og overvejelser, som former almindelige borgeres syn på den. Det lyder banalt – men er stadig en vigtig pointe. For sandheden er, at vi stadig ved alt for lidt om, hvilke forestillinger om fremtiden, der flourer blandt folk.

For at afdække denne blinde vinkel lancerede den finske innovationsfond Sitra i 2019 *Fremtidsbarometeret* – en undersøgelse, der kortlægger, hvad der vækker håb, bekymring og inspiration blandt finnerne. I 2023 fulgte Institutet for Fremtidsforskning efter med en dansk udgave, inspireret af Sitras initiativ.

Nu, i 2025, har begge organisationer netop offentliggjort deres seneste resultater. En fællesnævner mellem Danmark og Finland er den voksende pessimisme. Troen på fremtiden er lav i begge lande. Tilliden til politiske beslutningstagernes evne til at handle langsigtet er også skrantende.

På hvilke andre punkter ligner danskernes og finernes syn på fremtiden hinanden – og hvor adskiller de sig?

For at finde svar talte Casper Skovgaard Petersen fra Institutet for Fremtidsforskning med Jukka Vahti, Senior Lead, og Sanna Rekola, Foresight Specialist, fra Sitra.

Casper: I udgav jeres første *Fremtidsbarometer* i 2019. Hvorfor mente I dengang, at det var vigtigt at undersøge, hvordan befolkningen ser på fremtiden?

Jukka: Vi har mange barometre i Finland, men de fleste handler om nutiden eller fortiden. *Fremtidsbarometeret* er det eneste, der forsøger at forstå, hvordan finner og beslutningstagere orienterer sig mod fremtiden – hvilket for os er de næste 15-20 år.

Sanna: I offentligheden bliver fremtiden ofte diskuteret blandt eksperter. Vi ville vide, hvilke fremtider almindelige mennesker forestiller og ønsker sig. Hos Sitra taler vi meget om, hvem der har magten til at definere fremtiden – og vi arbejder for at demokratisere den proces. Barometeret styrker vores forståelsesgrundlag ved at kortlægge borgernes tanker om fremtiden.

Casper: Finland bliver ofte fremhævet som et foregangsland, når det gælder brugen af *foresight* i politik og forvaltning. Hvilken rolle spiller barometeret i at styrke denne forbindelse?

Jukka: Jeg vil faktisk udfordre den antagelse. Ja, der er stor bevidsthed om betydningen af *foresight* – og fremtidstænkning mere generelt – men vi mangler stadig at forbinde det konkret til beslutningsprocesser. Vi er ikke helt i mål endnu. Vores håb er, at politikere og embedsfolk vil bruge barometerets resultater som et redskab til at tænke mere langsigtet. Vi kan allerede se, at flere regionale beslutningstagere har taget ideerne til sig.

Samtidig viser resultaterne, at finnerne faktisk tænker meget over fremtiden og føler, de kan påvirke den. Det er positivt – og understøtter billedet af Finland som et fremtidsorienteret land.

Casper: Det er svært at forestille sig fremtiden – særligt i et spørgeskemaformat. Hvilke udfordringer har I mødt, når I beder folk forestille sig Finland om 15-20 år?

Jukka: Det er svært både for almindelige borgere og for fremtidsforskere. Man skal hele tiden minde folk om, at de skal tænke 15-20 år frem, og ikke blot svare ud fra nutiden. Men selv da kan det være en svær kunst. Det understreger, at fremtidstænkning er en kompetence, der skal trænes – både af politiske beslutningstagere og den almene befolkning.

Det er også svært at vide, hvad folk egentlig tænker på, når de svarer. Vi brugte meget energi på at formulere spørgsmålene logisk og analysere data grundigt. Selv om man ikke kan se bag svarene, kan man i det mindste spørge klogt.

Casper: Hvad bekymrer finnerne mest, når de ser frem?

Sanna: Finnerne bekymrer sig især om krig og sikkerhed. Rusland nævnes ofte, men også mere generelt international uro. Derudover bekymrer klimaforandringer, biodiversitetstab, økonomisk usikkerhed og stigende priser mange. Og på et mere personligt plan: sundhed, aldring og velfærd.

Casper: Det ligner meget billedet i Danmark. Vi ser også, at krig og sikkerhed fylder markant. Det forventede vi, at det ville, men jeg tror alligevel vi blev overraskede over, hvor dominerende de temaer var i besvarelserne. Krig og konflikt er så omskiftelige ting, og det sikkerhedspolitiske billede vil med sikkerhed vil se markant anderledes ud om 10 eller 20 år. Det understreger din pointe, Jukka, om hvor svært det er at se ud over nutiden, når vi forestiller os fremtiden. Beredskab er blevet en del af den offentlige samtale i Danmark i en grad, det ikke har været siden den Kolde Krigs afslutning, og det farver naturligvis vores udsyn.

Jukka: I Finland er beredskab næsten en del af vores kultur. NATO-medlemskabet har selvfølgelig aktualiseret emnet, men det føles ikke som et dramatisk skift. Det er mere *business as usual*. Selvom det fylder meget for finnerne i 2025, er det noget, der altid har fyldt en del – så 'springet' har været mindre her.

Casper: I har spurgt alle aldersgrupper. Hvilke forskelle ser I mellem generationerne?

Sanna: De unge er fortsat mest optimistiske – de tror mere på, at fremtiden kan påvirkes. Men også her ser vi et dramatisk fald i optimisme de seneste år. Det er bekymrende. For hvis de unge mister fremtidstroen, mister vi hele samfundets evne til at forestille sig forandring.

Casper: I har også spurgt både befolkningen og beslutningstagerne. Hvad skiller dem mest ad?

Sanna: Politikerne er generelt mere optimistiske – de har jo mere handlekraft. De ser også kunstig intelligens som en mulighed, mens borgerne er mere skeptiske.

Når det gælder indvandring og mangfoldighed, er politikerne positive – især i de områder, hvor befolkningstallet falder – mens borgerne er langt mere splittede. Og hvor borgerne bekymrer sig om økonomien, bekymrer politikerne sig om tilliden til beslutningstagere. Kort sagt: politikerne ser potentiale, hvor borgerne ser risici.

Casper: I Danmark viser vores data, at borgerne har lav tillid til politikernes evne

til at tænke langsigtet. Mange har også lav tillid til det politiske systems evne til at håndtere langsigtede udfordringer. Jeg gætter på, at det ville se nogenlunde ens ud i mange andre lande – at klage over politikere og politik er jo noget, vi alle elsker at gøre – men det lave niveau af tillid er alligevel iøjenfaldende. Jeg ved, at I har stillet finnerne lignende spørgsmål. Fik I også lignende svar?

Sanna: Ja, fuldstændig. Kun 11 procent af finnerne mener, at beslutningstagere har inspirerende visioner for fremtiden – og selv politikerne er enige i kritikken. Det viser, at vi har brug for mere fremtidstænkning og mere mod til at tænke visionært.

Casper: Det er interessant, at der også er efterspørgsel efter visioner i lokalpolitik, som ellers ofte er meget jordnær.

Sanna: Netop derfor! Kommunerne står over for konkrete udfordringer som affolkning og aldring. Uden klare visioner for, hvad et godt liv kan være i 2040, bliver det svært at skabe håb lokalt.

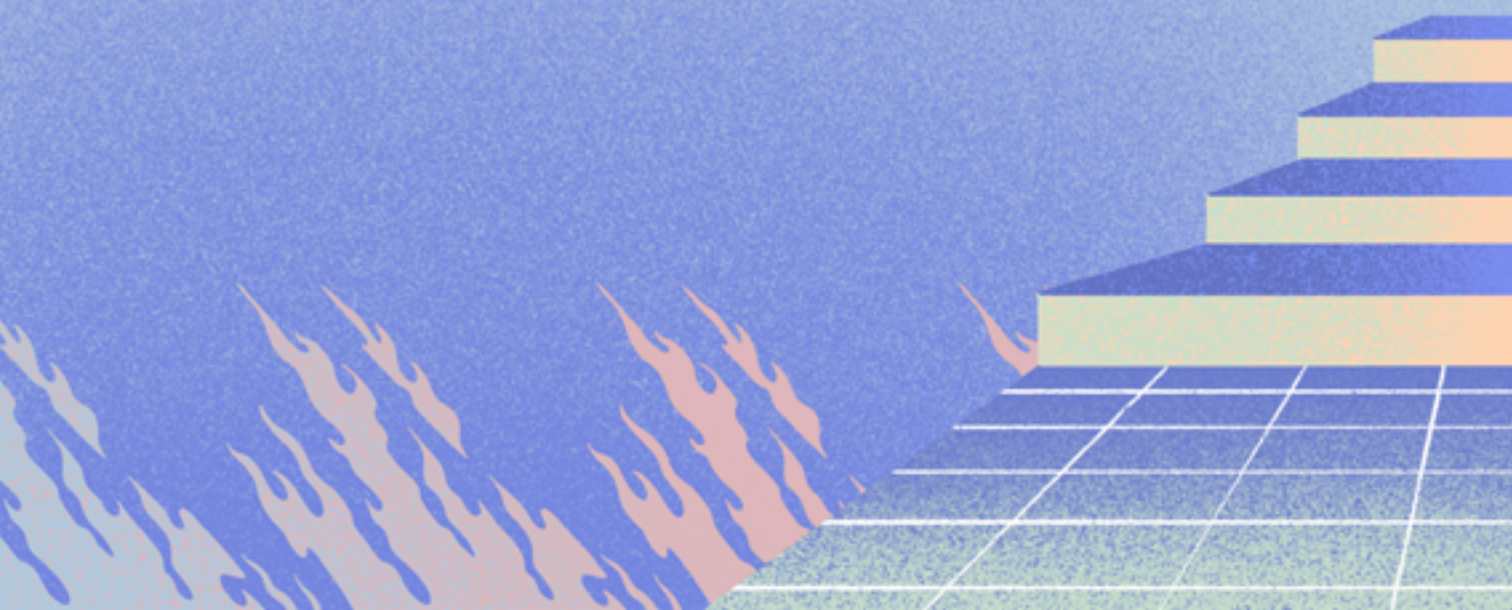
Jukka: Mange lokalsamfund må genopfinde sig selv. Men kun 15 procent af finnerne føler, de kan påvirke deres kommunes fremtid. Det peger på et demokratisk problem. Vi kan ikke nøjes med valg hvert fjerde år – vi må skabe nye måder at deltage og forme fremtiden sammen.

Sitras Fremtidsbarometer udgives hvert andet år, og den nyeste udgave er den fjerde siden 2019. Resultaterne kan læses på engelsk på Sitras hjemmeside.

Vi har undersøgt danskernes syn på fremtiden – nu vil vi udvide blikket til resten af verden. Instituttet for Fremtidsforskning søger partnere både i og udenfor Danmark, der ønsker at bidrage til at udvikle Fremtidsbarometeret til en international undersøgelse, der kan kortlægge håb, frygt og forventningerne på tværs af lande og kulturer.

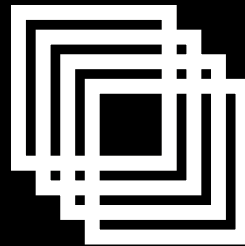
Kontakt:

Head of Research & Publications

CASPER SKOVGAARD PETERSEN

csp@cifs.dk

**INSTITUTTET
FOR
FREMTIDS
FORSKNING**

INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING Institutet for Fremtidsforskning er en uafhængig, almennyttig tænketank stiftet i 1969. Ved at opbygge de nødvendige kompetencer til at adressere potentielle fremtider bidrager vi til at skabe et samfund, der er bedre egnet til at imødekomme udfordringer samt gribe de muligheder, vi står over for. Det gør vi ved at anvende vores unikke tilgang til fremtidsforskning og foresight, kombineret med mere end 50 års global erfaring. **WWW.CIFS.DK**

